

9

10 B/1966, VI, d. 13

18 JUNI 1986

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

13e Algemene volkstelling 31 mei 1960

Deel 3. Geboortegemeente en periode van vestiging
in de huidige woongemeente

UITGEVERSM AATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V.
HILVERSUM, 1966

VERKLARING DER TEKENEN

- . = gegevens ontbroken
- * = voorlopig cijfer
- x = geheim
- = nihil
- = (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
- 0 (0,0) = het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
- niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
- < = minder dan, respectievelijk kleiner dan
- > = meer dan, respectievelijk groter dan
- 1964 - 1965 = 1964 tot en met 1965
- 1964/1965 = het gemiddelde over de jaren 1964 tot en met 1965
- 1964/'65 = oogstjaar, boekjaar, schooljaar enzovoort, beginnend in 1964 en eindigend in 1965
- 1954/'55 - 1964/'65 = boekjaar enzovoort, 1954/'55 tot en met 1964/'65

Ingeval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

13e ALGEMENE VOLKSTELLING, 31 MEI 1960

Gedrukte publikaties

- Deel 1. Inleiding tot de voornaamste onderwerpen van de telling. Bijlage: Begrippen en definities
- Deel 2. Bevolking van gemeenten en onderdelen van gemeenten (verschenen, prijs f. 16,-)
- Deel 3. Geboortegemeente en periode van vestiging in de huidige woongemeente (verschenen, prijs f. 7,-)
- Deel 4. Geslacht, leeftijd en burgerlijke staat (verschenen, prijs f. 10,50)
- Deel 5. Huishoudens, gezinnen en woningen
 - A. Algemene inleiding
 - B. Voornaamste cijfers per gemeente (verschenen, prijs f. 9,30)
- Deel 6. Bestaande huwelijken en huwelijksvruchtbaarheid
- Deel 7. Kerkelijke gezindte
 - A. Algemene inleiding
 - B. Voornaamste cijfers per gemeente (verschenen, prijs f. 9,25)
- Deel 8. Genoten onderwijs en opleidingsniveau
 - A. Algemene inleiding (ter perse)
 - B. Voornaamste cijfers per gemeente (verschenen, prijs f.10,50)
- Deel 9. Academisch-gevormden (verschenen, prijs f. 8,80)
- Deel 10. Beroepsbevolking
 - A. Algemene inleiding (ter perse)
 - B. Voornaamste cijfers per gemeente (verschenen, prijs f.14,40)
- Deel 11. Buiten de woongemeente werkenden (verschenen, prijs f. 10,-)
- Deel 12. Bevolking in inrichtingen en tehuizen (ter perse)
- Deel 13. Varende en rijdende bevolking (verschenen, prijs f. 4,-)
- Deel 14. Voornaamste kengetallen per gemeente

N.B. Zie voor lijst van beschikbare gelichtdrukte tabellen bladzijde 3 van de omslag.

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN

COPYRIGHTS RESERVED

Het herdrukken van de inhoud van deze publikatie is niet toegestaan, noch geheel, noch gedeeltelijk, noch in de oorspronkelijke, noch in bewerkte vorm, tenzij met schriftelijke machtiging van de Directeur van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het gebruiken van de inhoud van deze publikatie als toelichting of bewijsvoering in een artikel, een boekbespreking of een boek is toegestaan, mits de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Verkrijgbaar bij Uitgeversmaatschappij W.de Haan N.V.,Mozartlaan 10,Hilversum (postrekening no.57071) en de boekhandel.

Obtainable from the publisher, Uitgeversmaatschappij W.de Haan N.V.,Mozartlaan 10,Hilversum (postal account no. 57071) and from booksellers.

Prijs: f. 7,-.
Bestelnummer: B 26/1960.

Price: f. 7,-.
Quote nr.: B 26/1960.

C. Vergelijking van de uitkomsten van de beroepstelling 1849 - 1960 (ter perse)

EXPLANATION OF SYMBOLS

- . = data not available
- * = provisional figures
- x = publication prohibited (confidential figure)
- = nil
- = (between two figures) inclusive
- 0 (0,0) = less than half of unit employed
- a blank = category not applicable
- < = less than, resp. smaller than
- > = more than, resp. greater than
- 1964 - 1965 = 1964 to 1965 inclusive
- 1964/1965 = average for the year 1964 up to and including 1965
- 1964/'65 = crop year, financial year, school year etc., beginning in 1964 and terminating in 1965
- 1954/'55 - 1964/'65 = crop year etc., 1954/'55 up to and including 1964/'65

Detailed items in tables do not necessarily add to totals because of rounding.

Revised figures are not marked as such.

Voorbericht

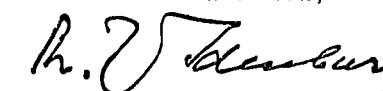
Evenals bij de vorige volkstellingen zijn ook bij de op 31 mei 1960 gehouden 13e Algemene volkstelling gegevens verzameld omtrent de geboorteplaats van de in iedere gemeente gevestigde bevolking. Bovendien is ditmaal voor de eerste keer een vraag opgenomen naar het tijdstip van vestiging in de huidige woongemeente.

De gedetailleerde uitkomsten voor elke gemeente staan reeds geruime tijd in gelichtdrukte vorm ter beschikking en de voornaamste van deze gemeentelijke cijfers zijn thans in deze publikatie samengebracht.

In tegenstelling tot de jaarlijks voor ons land beschikbaar komende migratiestatistieken, welke een dynamisch beeld verschaffen van de totale omvang en richting van de migratiestromen, verstrekken de volkstellingsresultaten een momentopname van de samenstelling der bevolking naar ter plaatse en elders geboren (verhouding autochtonen-allochtonen), alsmede naar de vestigingsperiode.

Voor een verdere analyse van de in laatstbedoelde opzichten tussen de gemeenten onderling bestaande verschillen kan o.m. een nuttig gebruik worden gemaakt van de eerdergenoemde migratiestatistieken, terwijl daarbij voorts de bij de laatste volkstelling beschikbaar gekomen gegevens over het forensisme of pendelverkeer (als migratie-vervangende factor) van belang kunnen zijn.

De Directeur-Generaal
van de Statistiek,

(Prof. Dr. Ph. J. IDENBURG)

's-Gravenhage, april 1966.

VOORBERICHT	3
INLEIDING	
Hoofdstuk I. ALGEMEEN	7
1. Vraagstelling	7
2. Bewerking	7
3. Beschikbare uitkomsten	8
Hoofdstuk II. ENKELE RIJKS- EN PROVINCIALE UITKOMSTEN	10
1. Bevolking naar geboorteplaats	10
2. Periode van vestiging	11
3. Percentage in de huidige woongemeente geboren t.o.v. percentage altijd in de huidige woongemeente gewoond hebbende personen	11
Hoofdstuk III. ENKELE GEMEENTELIJKE UITKOMSTEN	14
Cartogram 1. Percentage ter plaatse geboren onder de totale bevolking van iedere gemeente op 31 mei 1960	14
Cartogram 2. Percentage van de sedert 1950 in de huidige woongemeente gevestigde personen onder de totale op 31 mei 1960 in iedere gemeente wonende bevolking	15
Cartogrammen 3 en 4. De buiten hun geboorte-provincie wonende "Friezen" en "Brabanders" naar woongemeente op 31 mei 1960	16
SUMMARY (in English)	18
STATEN TUSSEN DE TEKST	
1. Bevolking per woonprovincie naar geboorteplaats	10
2. Bevolking per woonprovincie naar periode van vestiging in de huidige woongemeente	11
3. Totale bevolking en ter plaatse geboren resp. altijd ter plaatse gewoond hebbende personen naar leeftijd en geslacht	12
4. Totale bevolking en in de huidige woongemeente geboren naar de urbanisatiegraad (1960) van de huidige woongemeente	15
5. In Friesland resp. in Noord-Brabant geboren, doch op 31 mei 1960 in een andere provincie woonachtige personen, naar urbanisatiegraad van de huidige woongemeente	17
TABEL	24
BIJLAGEN 1 - 4	
Modellen van de in gelichtdrukte vorm beschikbare tabellen	20
CARTOGRAMMEN (los bijgevoegd)	
1. Percentage ter plaatse geboren onder de totale bevolking van iedere gemeente op 31 mei 1960	
2. Percentage van de sedert 1950 in de huidige woongemeente gevestigde personen onder de totale op 31 mei 1960 in iedere gemeente wonende bevolking	
3. De buiten hun geboorte-provincie wonende "Friezen" naar woongemeente op 31 mei 1960	
4. De buiten hun geboorte-provincie wonende "Brabanders" naar woongemeente op 31 mei 1960	

PREFACE	3
INTRODUCTION	
Chapter I. GENERAL REMARKS	7
1. Nature of the collected data	7
2. Processing of the data	7
3. Available results	8
Chapter II. SOME NATIONAL AND PROVINCIAL RESULTS	10
1. Population by place of birth	10
2. Period of settlement in the present municipality of residence	11
3. Percentage of persons born in the present municipality of residence compared with the percentage who have always resided there	11
Chapter III. SOME MUNICIPAL RESULTS	14
Cartograph 1. Percentage of locally born among the total resident population of each municipality on May 31st 1960	14
Cartograph 2. Percentage of persons settled in the present municipality of residence since 1950 among the total resident population on May 31st 1960	15
Cartographs 3 and 4. "Friezen" and "Brabanders" living outside their province of birth according to municipality of residence on May 31st 1960	16
SUMMARY (in English)	18
TEXT-TABLES	
1. Population per province of residence according to place of birth	10
2. Population per province of residence according to period of settlement in the present municipality of residence	11
3. Total population and those locally born or having always lived in their present municipality of residence according to age and sex	12
4. Total population and those locally born according to the degree of urbanisation (1960) of the present municipality of residence	15
5. "Friezen" and "Brabanders" living outside their province of birth according to the degree of urbanisation of the present municipality of residence	17
TABEL	24
ANNEXES 1 - 4	
Models of the available phototyped tables	20
CARTOGRAPHS (separately attached)	
1. Percentage of locally born among the total resident population of each municipality on May 31st 1960	
2. Percentage of persons settled in the present municipality of residence since 1950 among the total resident population on May 31st 1960	
3. "Friezen" living outside their province of birth according to municipality of residence on May 31st 1960	
4. "Brabanders" living outside their province of birth according to municipality of residence on May 31st 1960	

HOOFDSTUK I Algemeen

1. VRAAGSTELLING

Evenals bij vorige volkstellingen is ook bij de op 31 mei 1960 gehouden 13e Algemene volkstelling aan alle getelde personen opgave verzocht van de geboortegemeente. Indien deze in het buitenland was gelegen, moest men tevens het geboorteland vermelden volgens de op het tijdstip van de telling van kracht zijnde staatkundige indeling.

Bovendien is ditmaal voor de eerste keer een speciale vraag opgenomen naar het jaar van vestiging (c.q. van laatste vestiging) in de huidige woongemeente. Daarbij moest men tijdelijke afwezigheid ten gevolge van gedwongen evacuatie (oorlog, watersnood) buiten beschouwing laten.

Terwijl de gegevens omtrent de geboortegemeente van belang zijn voor het verkrijgen van inzicht in de samenstelling van de bevolking van iedere gemeente naar geografische herkomst werpen die over de vestigingsperiode licht op de herkomst in de tijd.

2. BEWERKING

Bij de bewerking van de omtrent beide onderwerpen verzamelde gegevens is uitgegaan van de woongemeente op 31 mei 1960.

Op basis van de geboortegemeente is ten aanzien van de in iedere gemeente wonende bevolking allereerst onderscheid gemaakt tussen de ter plaatse en elders geboren personen, ook wel globaal aan te duiden als resp. "autochtonen" en "allochtonen". Hierbij zij opgemerkt, dat de autochtonen (ter plaatse geboren) niet altijd ter plaatse behoeven te hebben gewoond.

De zgn. allochtonen (elders geboren) zijn bij de bewerking verder onderscheiden naar geboorteprovincie c.q. geboorteland, waarmede voor dit deel van de bevolking een globale indicatie is verkregen van de "geografische herkomst". Bij de interpretatie van het hier gebezigde begrip "geografische herkomst" dient men wel te bedenken, dat hieraan niet in alle gevallen een rechtstreekse migratie van geboortegemeente naar de huidige woongemeente (d.w.z. de woongemeente op 31 mei 1960) ten grondslag behoeft te liggen. Deze trek kan nl. ook via een of meer andere gemeenten en/of via tussentijds verblijf in het buitenland hebben plaats gehad. Deze migratiegeschiedenis blijft hier evenwel buiten beschouwing. Als gevolg hiervan kunnen uit de onderhavige gegevens dan ook geen aanwijzingen worden verkregen over de zgn. etappe- of trapsgewijze migratie. Zij geven slechts het eindresultaat van de migratie weer tot op het moment van de telling.

Voorts geven de cijfers over het aantal elders geboren voor elke gemeente slechts het uiteindelijke effect van de migratie weer en kan men hieruit derhalve niet de totale omvang van de migratie uit en naar de desbetreffende gemeente afleiden en evenmin de wisseling van de omvang in de tijd gezien. Hiervoor is men aangewezen op de jaarlijks aan de hand van de gemeentelijke bevolkingsregisters beschikbaar komende gegevens omtrent vestiging in resp. vertrek uit iedere gemeente 1) en voorts op de sedert 1948 op basis van de zgn. verhuiskaartenstatistiek jaarlijks per gemeente beschikbaar komende cijfers 2) over de totale omvang en richting van de binnenlandse migratie. Daarom is bij de laatste volkstelling afgezien van een aanvullende vraag naar de woongemeente op een aan de volkstellingsdatum voorafgaand tijdstip. Dit in tegenstelling tot de vorige volkstelling van 31 mei 1947 toen naast de geboortegemeente tevens opgave is verzocht van de woongemeente in augustus 1939. Uiteraard is een dergelijke vraag wel van belang voor landen, waar een lopende migratiestatistiek ontbreekt, aangezien deze het enig mogelijk aanknopingspunt biedt voor het verkrijgen van inzicht in de interregionale migratiestromen, betrekking hebbende op een in het recente verleden liggende periode, welke tevens voor alle personen op dezelfde wijze is afgebakend.

- 1) Deze gegevens kunnen, te beginnen met het jaar 1881, worden ontleend aan de voor iedere gemeente afzonderlijk in gelichtdrukte vorm beschikbare "Gemeentelijke Demografische Documentatie".
- 2) Zie gelichtdrukte tabellen binnenlandse migratie, serie A.

Aangezien de gegevens over de elders geboren en geen uitsluitend geven omtrent het tijdstip van vestiging in de desbetreffende gemeente, is ditmaal ook opgave verzocht van het jaar van vestiging in de huidige woongemeente. Bij de bewerking van de op deze vraag verkregen antwoorden is allereerst een splitsing gemaakt tussen de altijd ter plaatse gewoond hebbende personen en het overig deel van de bevolking. Laatstebedoelde categorie is nader onderverdeeld naar periode van vestiging. De aldus verkregen doorsnede van de bevolking geeft een indicatie van het "ouder" of "jonger" karakter van een gemeente, gezien vanuit het oogpunt van de instromingsperiode van de van elders afkomstige bevolking. Aangezien ook hier van een momentopname sprake is, geven de desbetreffende cijfers vanzelfsprekend niet de totale omvang van de in elk der onderscheiden perioden plaats gehad hebbende vestiging, doch uitsluitend het uiteindelijke effect daarvan op de bevolkingssamenstelling ten tijde van de telling. Voor een analyse van het verloop der vestiging in de achtereenvolgende jaren zal men ook in dit geval gebruik dienen te maken van de uitkomsten van de jaarlijkse migratiestatistiek.

5. BESCHIKBARE UITKOMSTEN

a. In gelichtdrukte vormen

De uitvoerige resultaten van de in de vorige paragraaf omschreven bewerking zijn opgenomen in de reeds gedurende geruime tijd voor iedere gemeente ter beschikking staande gelichtdrukte uitkomsten. Het betreft de tabellen 6 en 7. Voor de gedetailleerde inhoud daarvan zij verwezen naar de als Bijlagen 1 en 2 aan deze publikatie toegevoegde modellen.

Tabel 6 geeft een onderscheiding van de op 31 mei 1960 in iedere gemeente wonende bevolking naar geboorteprovincie met aanvullende vermelding van de ter plaatse c.q. in het buitenland geboren personen, terwijl tabel 7 een onderverdeling bevat naar periode van vestiging. De desbetreffende gegevens zijn in beide tabellen in verband gebracht met de leeftijdsopbouw van de bevolking, waardoor tevens de met de leeftijd van de individuele personen variërende lengte van de periode tussen het tijdstip van geboorte en de datum van de telling tot uitdrukking is gebracht.

Naast de hiervoor genoemde tabellen per gemeente zijn voorts per schakelgebied 3) de gelichtdrukte tabellen 6A en 6B samengesteld (vgl. de als Bijlagen 3 en 4 opgenomen modellen).

In tabel 6A is een groepering van de geboortegemeenten naar urbanisatiegraad opgenomen volgens de typologische indeling op basis van de uitkomsten van de volkstelling van 31 mei 1947 4).

Tabel 6B bevat een specificatie van de in ieder schakelgebied woonachtige bevolking naar geboorteland.

Ook in de tabellen 6A en 6B is de leeftijdsopbouw van de bevolking vermeld.

Volledigheidshalve zij er nog op gewezen, dat in de eveneens in gelichtdrukte vorm voorhanden zijnde tabel 27 met cijfers over de onderdelen van gemeenten voor

- 3) Deze schakelgebieden bestaan uit afzonderlijke gemeenten (vrijwel alle gemeenten met méér dan 20 000 inwoners) of groepen van gemeenten (in het algemeen van gemeenten met minder dan 20 000 inwoners), welke op verschillende wijze kunnen worden gecombineerd tot grotere regionale eenheden, zoals economisch-geografische gebieden, landbouwgebieden e.d. Een codelijst van deze schakelgebieden met vermelding van de tot elk gebied gerekende gemeente(n) is op aanvraag bij het Bureau verkrijgbaar.
- 4) Hoewel voor deze groepering van de geboortegemeenten een nog verder in het verleden terugliggende typologische indeling aanbeveling zou hebben verdiend, moest hiervan worden afgezien, omdat de oudst beschikbare typologie naar urbanisatiegraad van 1947 dateert, waarbij kan worden opgemerkt, dat - behoudens incidentele uitzonderingen - de voordien opgetreden verschuivingen in de urbanisatiegraad zich in een meer geleidelijk tempo hebben voltrokken. Voor nadere bijzonderheden omtrent de toegepaste indeling zij verwezen naar de publikatie: "Typologie van de Nederlandse gemeenten naar urbanisatiegraad, 31 mei 1947 en 30 juni 1956".

elk onderdeel o.m. het aantal in de huidige woongemeente geboren personen van 14 jaar en ouder is vermeld.

b. In deze publikatie opgenomen gegevens

De in deze publikatie opgenomen tabel bevat een samenvatting van de voornaamste gemeentelijke uitkomsten uit de hiervoor genoemde gelichtdrukte tabellen 6 en 7.

Het eerste deel van deze tabel (kolommen 3 t/m 14) geeft een indeling van de bevolking naar geboorteplaats. Daartoe is allereerst in de kolommen 3 en 4 het ter plaatse geboren deel (absoluut en in %) van de totale bevolking in iedere gemeente vermeld. Bij de beoordeling van de op basis van deze cijfers uit de tabel blijvende gemeentelijke verschillen in autochtoniteit van de bevolking dient men wel te bedenken, dat deze mede zijn beïnvloed door verschillen in leeftijdsopbouw. Hierbij valt o.m. te denken aan een ongelijk aandeel van de kinderen in de totale bevolking. Van de kinderen is uiteraard een aanzienlijk hoger percentage ter plaatse geboren dan van de oudere leeftijdsgroepen. Ter eliminering van de storende invloed van laatstebedoelde factor, zijn daarom in de kolommen 5 en 6 aanvullend vergelijkende cijfers opgenomen betreffende de absolute en relatieve omvang van de ter plaatse geboren onder de bevolking van 14 jaar en ouder. De absolute aantallen in kolom 5 zijn ontleend aan de gemeentelijke totaalcijfers uit de gelichtdrukte tabel 27.

Aan deze tabel zijn tevens de totale aantallen 14-jarigen en ouderen ontleend, welke nodig waren voor de berekening van de in kolom 6 vermelde verhoudingscijfers.

Het niet ter plaatse geboren deel van de totale bevolking in elke gemeente is in de kolommen 7 t/m 14 nader onderscheiden naar geografische ligging van de geboortegemeenten, waartoe deze in de navolgende rubrieken zijn samengevat: gelegen in resp. de huidige woonprovincie, in een aangrenzende provincie, in één der overige provincies dan wel in het buitenland.

Het tweede deel van de tabel (kolommen 15 t/m 26) geeft een doorsneebeeld van de totale bevolking naar periode van vestiging op het grondgebied van iedere gemeente volgens de administratieve begrenzing op 31 mei 1960. De kolommen 15 en 16 hebben betrekking op het altijd ter plaatse gewoond hebbende deel van de bevolking, terwijl in de daarop aansluitende kolommen 17 t/m 26 het resterende deel van de bevolking (in het algemeen te beschouwen als het zgn. vreemde element) nader is ingedeeld naar periode van vestiging. Daartoe is allereerst onderscheid gemaakt tussen de categorieën van personen, die zich vóór 1945 resp. in de periode 1945 t/m 31 mei 1960 in de desbetreffende gemeente hebben gevestigd, terwijl vervolgens voor laatstebedoelde categorie nog nader is aangegeven of deze vestiging in de onmiddellijk na Wereldoorlog II gelegen periode 1945-1949 heeft plaats gehad dan wel in een meer recente periode (resp. in 1950-1954 of in 1955-31 mei 1960).

HOOFDSTUK II Enkele Rijks- en provinciale uitkomsten

De omtrent de geboorteplaats en vestigingsperiode verzamelde gegevens zijn primair van belang voor plaatselijke onderzoekingen. Vandaar dan ook, dat in de tabel van deze publikatie de voornaamste uitkomsten per gemeente zijn opgenomen. Evenals in de meer gedetailleerde gelichtdrukte tabellen is daarbij uitgegaan van de woongemeente op 31 mei 1960.

Naast deze gemeentelijke uitkomsten verdienen ten behoeve van een algemene achtergrondinformatie ook enkele totaalcijfers voor Nederland en de provincies de aandacht. De belangrijkste resultaten dienaangaande zijn in enkele staten samengevat, welke in dit hoofdstuk zullen worden toegelicht.

1. BEVOLKING NAAR GEBOORTEPLAATS

Staat 1 geeft een samenvattend overzicht van de indeling der bevolking naar geboorteplaats. Hieruit blijkt dat ruim 58% van de totale op 31 mei 1960 in ons land aanwezige bevolking in de geboortegemeente woonde. Bovendien had 21% opgegeven in een andere gemeente binnen de huidige woonprovincie te zijn geboren, zodat voor in totaal 79% de geboorteplaats binnen de huidige woonprovincie viel. Daarnaast was bijna 17% in een andere provincie geboren, terwijl voor de resterende 4% de geboorteplaats in het buitenland was gelegen.

De eveneens in deze staat opgenomen provinciale cijfers geven een eerste globale indicatie van de in dit opzicht bestaande regionale verschillen.

Het aandeel van de in de huidige woonprovincie geboren personen is blijkens deze cijfers hoog in Friesland (89%), Zeeland (87%), Noord-Brabant (85%) en Groningen (84%) en aanmerkelijk lager in Utrecht (65%) en Noord-Holland (75%).

Zoals uit staat 1 blijkt, bestaan de bovengenoemde percentages in de huidige woonprovincie geboren uit twee componenten: in de huidige woongemeente resp. in een andere gemeente van de huidige woonprovincie geboren personen. De desbetreffende cijfers tonen aan, dat een hoog percentage in de huidige woonprovincie geboren niet zonder meer behoeft te duiden op een hoog percentage in de huidige woongemeente geboren personen, doch evenzeer kan zijn beïnvloed door de binnenprovinciale trek. Met name springen in dit verband de provincies Groningen, Friesland en Zeeland in het oog, in elk waarvan rond 31% of bijna een derde deel van de totale bevolking weliswaar binnen de desbetreffende provincie is geboren, doch in een andere gemeente dan de huidige woongemeente.

De provinciale verschillen ten aanzien van het percentage in de huidige woonprovincie geboren hangen uiteraard ook samen met de geografische ligging van de afzonderlijke gewesten en de daarmee variërende hoogte van met name het percentage

Staat 1. Bevolking per woonprovincie naar geboorteplaats

Woonprovincie 31 mei 1960	Geboren in						Totale bevolking
	huidige woon- gemeente	andere gemeen- te in huidige woonprovincie	totaal huidige woon- provincie	aangren- zende pro- vincie	één der overige provincies	het buiten- land	
	in procenten van de totale bevolking van iedere provincie						
Groningen	53,0	30,5	83,5	8,5	6,0	2,0	100
Friesland	57,9	30,9	88,8	5,3	4,3	1,6	100
Drenthe	60,1	18,5	78,6	14,4	5,1	1,9	100
Overijssel	62,9	17,0	79,9	9,4	7,4	3,3	100
Gelderland	60,3	17,2	77,5	7,9	11,1	3,5	100
Utrecht	51,0	13,6	64,6	22,3	9,1	4,0	100
Noord-Holland	55,2	19,7	74,9	8,8	11,8	4,5	100
Zuid-Holland	59,6	20,8	80,4	8,9	6,1	4,6	100
Zeeland	55,3	31,2	86,5	5,7	4,5	3,3	100
Noord-Brabant	63,1	22,0	85,1	8,0	3,9	3,0	100
Limburg	57,7	24,8	82,5	5,2	5,6	6,7	100
Noordoostelijke Polder ..	24,1	-	24,1	28,0	47,2	0,7	100
Nederland 1)	58,5	20,9	79,4	9,1	7,6	3,9	100

1) Inclusief de Zuidelijke IJsselmeerpolders en het Centrale bevolkingsregister.

in aangrenzende provincies geboren personen. Bijzonder duidelijk komt dit tot uitdrukking bij de centraal gelegen provincie Utrecht, waar van de totale bevolking niet minder dan 22% in aangrenzende provincies blijkt te zijn geboren. Drenthe neemt in dit verband de tweede plaats in met 14%. Het aandeel van de in de aangrenzende provincies geboren personen blijkt het laagst te zijn in Limburg (5%). Onder meer samenhangende met de grensligging van dit gewest en met de vrij talrijke buitenlandse arbeidskrachten in de Mijnstreek is daarentegen het percentage in het buitenland geboren personen in Limburg het hoogst (7%). Hierop volgen met 4 à 5% de drie westelijke provincies, waar de in het buitenland geboren, overwegend uit Indonesië en de Rijksdelen in de West afkomstige personen, voornamelijk zijn gevestigd in en rond de grote steden alsmede in het Gooi, de Utrechtse Heuvelrug en Zuid-Kennemerland.

2. PERIODE VAN VESTIGING

De in staat 2 omtrent de vestigingsperiode opgenomen cijfers wijzen uit, dat van de op 31 mei 1960 in ons land aanwezige bevolking ruim 57% altijd in dezelfde gemeente had gewoond. Daarnaast had 16% opgegeven zich reeds vóór 1945 in de huidige woongemeente te hebben gevestigd. Dit betekent, dat in totaal 74% of bijna driekwart van de totale bevolking sinds 1 januari 1945 niet meer aan het intergemeentelijk migratieverkeer had deelgenomen 5). Dit in tegenstelling tot de resterende 26% of ruim eenkwart van de bevolking, voor wie het tijdstip van (laatste) vestiging in de huidige woongemeente in de na-oorlogse periode viel, waarvan 14% of ruim de helft in de meest recente periode (1955 t/m 31 mei 1960).

Per provincie bezien is het aandeel van de sedert 1945 in de huidige woongemeente gevestigde personen relatief het hoogst in Utrecht (33%) en het laagst in Overijssel (23%).

3. PERCENTAGE IN DE HUIDIGE WOONGEMEENTE GEBOREN TEN OPZICHTE VAN PERCENTAGE ALTIJD IN DE HUIDIGE WOONGEMEENTE GEWOOND HEBBENDE PERSONEN

Staat 3 verschaft een vergelijkend overzicht van beide percentages voor Nederland als geheel, gespecificeerd naar geslacht en leeftijdsgroep.

Het aandeel van zowel de ter plaatse geboren als van de altijd ter plaatse gewoond hebbende personen is onder de jongeren uiteraard belangrijk groter dan onder de middelbare en oudere leeftijdscategorieën.

5) Uiteraard kunnen deze personen eventueel wel betrokken zijn geweest bij binnen-gemeentelijke verhuizingen, doch deze zijn bij de telling buiten beschouwing gebleven.

Staat 2. Bevolking per woonprovincie naar periode van vestiging in de huidige woongemeente

Woonprovincie 31 mei 1960	Altijd in de huidige woongemeente gewoond	Gevestigd in de gemeente in de periode				Totale bevolking
		vóór 1945	1945-1949	1950-1954	1955-31 mei 1960	
	in procenten van de totale bevolking van iedere provincie					
Groningen	52,0	19,8	5,7	6,9	15,6	100
Friesland	55,9	17,7	5,4	6,5	14,5	100
Drenthe	58,9	15,6	4,6	6,7	14,2	100
Overijssel	62,2	14,7	4,0	6,2	12,9	100
Gelderland	59,6	14,0	4,7	6,8	14,9	100
Utrecht	50,0	16,8	5,7	8,8	18,7	100
Noord-Holland	53,8	18,1	6,2	7,4	14,5	100
Zuid-Holland	58,3	16,5	5,2	6,5	13,5	100
Zeeland	54,6	15,5	6,3	7,7	15,9	100
Noord-Brabant	61,8	14,0	4,2	6,4	13,6	100
Limburg	58,8	14,6	4,7	7,2	14,7	100
Noordoostelijke Polder ..	26,2	1,2	7,9	27,4	37,3	100
Nederland 1)	57,4	16,1	5,1	7,0	14,4	100

1) Inclusief de Zuidelijke IJsselmeerpolders en het Centrale bevolkingsregister.

Staat 3. Totale bevolking en ter plaatse geboren resp. altijd ter plaatse gewoonde hebbende personen naar leeftijd en geslacht van wie

Leeftijdsgroep	Totale bevolking 31 mei 1960						a. geboren in huidige woongemeente						b. altijd ter plaatse gewoonde hebbende							
	M.		V.		T.	absoluut	M.		V.		T.	absoluut	M.		V.		T.	absoluut	in % per leeftijdsgroep	
	M.	V.	T.	M.	V.		T.	M.	V.	T.	M.		V.	T.	M.	V.	T.		M.	V.
0 - 4	657 903	608 002	1 245 905	599 208	506 463	1 035 671	83,0	83,5	83,1	581 055	554 256	1 155 271	91,1	91,2	91,1	91,1	91,2	91,1	91,1	91,1
5 - 9	566 221	557 459	1 103 680	430 481	410 465	840 946	76,0	76,4	76,2	457 495	435 191	892 686	80,8	81,0	80,9	80,8	81,0	80,9	80,9	80,9
10 - 14	597 490	569 548	1 167 038	435 921	421 492	857 413	73,0	74,0	73,5	457 798	441 025	898 755	76,6	77,4	77,0	76,6	77,4	77,0	77,0	77,0
15 - 19	465 092	445 804	906 896	329 286	312 262	641 548	71,1	70,4	70,7	335 273	315 900	651 173	72,4	71,2	71,8	72,4	71,2	71,8	71,8	71,8
20 - 24	404 205	390 799	795 002	270 550	251 225	501 775	66,9	59,2	63,1	266 336	223 961	490 297	65,9	57,5	61,7	65,9	57,5	61,7	61,7	61,7
25 - 29	389 575	381 938	771 511	224 033	177 970	402 003	57,5	46,6	52,1	211 032	164 849	375 881	54,2	43,2	48,7	54,2	43,2	48,7	48,7	48,7
30 - 34	375 008	378 091	751 099	191 473	159 409	350 882	51,5	42,2	46,7	174 889	143 388	318 277	46,9	37,9	42,4	46,9	37,9	42,4	42,4	42,4
35 - 39	377 546	390 909	768 455	185 034	159 724	344 758	49,0	40,9	44,9	166 134	141 170	307 304	44,0	36,1	40,0	44,0	36,1	40,0	40,0	40,0
40 - 44	325 036	335 435	656 471	154 260	136 435	290 695	47,8	40,9	44,5	136 642	119 425	256 067	42,5	35,8	39,0	42,5	35,8	39,0	39,0	39,0
45 - 49	322 245	338 299	660 544	158 550	135 861	294 411	49,2	40,2	44,6	141 715	119 066	260 781	44,0	35,2	39,5	44,0	35,2	39,5	39,5	39,5
50 - 54	301 186	320 675	621 859	148 189	129 216	277 405	49,2	40,5	44,6	131 817	112 869	244 686	43,8	35,2	39,5	43,8	35,2	39,5	39,5	39,5
55 - 59	265 192	287 478	552 670	128 407	116 178	244 585	48,4	40,4	44,5	115 935	101 255	215 206	45,0	35,2	38,9	45,0	35,2	38,9	38,9	38,9
60 - 64	221 852	246 107	467 959	105 985	96 459	200 444	46,9	39,2	42,8	91 437	83 245	174 700	41,2	33,8	37,5	41,2	33,8	37,5	37,5	37,5
65 - 69	177 759	199 761	377 490	80 191	77 297	157 488	45,1	38,7	41,7	70 265	66 478	136 743	39,5	33,5	36,2	39,5	33,5	36,2	36,2	36,2
70 - 74	134 395	150 570	284 965	61 362	57 849	119 211	45,7	38,4	41,8	53 717	49 404	103 121	40,0	32,8	36,2	40,0	32,8	36,2	36,2	36,2
75+	152 405	178 217	330 622	67 021	65 964	130 985	44,0	35,9	39,6	58 681	54 357	113 038	38,5	30,5	34,2	38,5	30,5	34,2	34,2	34,2
TOTAAL	5 706 874	5 755 090	11 461 964	3 497 951	3 192 269	6 690 220	61,5	55,5	58,4	3 448 169	3 125 815	6 573 984	60,4	54,5	57,4	60,4	54,5	57,4	57,4	57,4

Vergelijkt men beide percentages onderling, dan ligt voor elk van de leeftijdsklassen boven de 20 jaar het percentage ter plaatse geboren steeds boven dat van de categorie altijd ter plaatse gewoonde hebbende personen. Deze positieve afwijking van het percentage ter plaatse geboren hangt samen met het feit, dat hiertoe ook ter plaatse geboren retour-migranten behoren, welke uiteraard onder de altijd ter plaatse gewoonde hebbende personen ontbreken.

Opmerkelijk is, dat onder de leeftijdsgroepen beneden de 20 jaar juist van het omgekeerde sprake is. Niet alleen is onder deze jeugdige personen de retour-migratie van verwaarloosbare betekenis, doch tevens dient te worden bedacht, dat het percentage ter plaatse geboren enigszins te laag zal zijn, doordat een aantal toevallig buiten de eigenlijke woongemeente van de ouders geboren kinderen (bijv. in verband met plaats gehad hebbende bevallingen in een ziekenhuis in een aangrenzende of nabijgelegen grote gemeente) bij de invulling van het telformulier door de ouders als elders geboren zullen zijn opgegeven, terwijl zij daarentegen wel als altijd ter plaatse gewoonde hebbende zullen zijn vermeld. Naarmate een dergelijke toevallige geboorte dichter bij de datum van de telling heeft plaats gehad, zal dit ook verser in het geheugen van de ouders hebben gelegen. Het negatieve verschil is waarschijnlijk mede om deze reden het hoogst onder de 0 t/m 4-jarigen.

Een vergelijking per geslacht wijst nog uit, dat voor de leeftijdsgroepen beneden de 20 jaar de percentages ter plaatse geboren en altijd ter plaatse gewoonde hebbende personen slechts geringe onderlinge verschillen vertonen. Boven de 20 jaar zijn beide percentages voor de vrouwen evenwel aanzienlijk lager dan die voor de mannen. Dit verschil is mede toe te schrijven aan het frequenter voorkomen van migratie in verband met huwelijkssluiting onder de vrouwen dan onder de mannen. Een aanwijzing in deze richting geven nl. de bij het Bureau beschikbare uitkomsten over de binnenlandse migratie in verband met huwelijkssluiting in de jaren 1950, 1952 en 1960 (6).

Laatstbedoelde gegevens zijn verkregen door een speciale bewerking van de telkaarten der in genoemde jaren gesloten huwelijken.

6) Vgl. Maandstatistiek van de bevolking Jaargang 1953 (Aflevering 5) en Jaargang 1954 (Aflevering 10) en Maandstatistiek van de bevolking en de volksgezondheid Jaargang 1962 (Afleveringen 11 en 12).

HOOFDSTUK III Enkele gemeentelijke uitkomsten

In dit hoofdstuk zullen enkele gemeentelijke uitkomsten worden toegelicht aan de hand van een viertal aan deze publikatie lostoegevoegde cartogrammen.

Cartogram 1. Percentage ter plaatse geboren onder de totale bevolking van iedere gemeente op 31 mei 1960

Dit cartogram geeft een beeld van de tussen de gemeenten onderling bestaande verschillen ten aanzien van de relatieve betekenis van het zgn. autochtone element.

De gemeenten met de hoogste percentages ter plaatse geboren (d.w.z. méér dan 70%) blijken zich in hoofdzaak te concentreren in de zandgrondgebieden in het oosten en zuiden des lands, alsmede in het gebied tussen de grote rivieren in Midden-Nederland. In het algemeen geldt dit ook voor de categorie van gemeenten, waar het aandeel van de autochtonen tussen de 60 en 70% ligt. Daarbij valt het op, dat deze gemeenten qua ligging als regel aansluiten bij eerstgenoemde categorie.

Daarnaast treft men ook buiten de hiervoor genoemde landsdelen nog bepaalde gebieden aan, waar het aandeel van de autochtonen 60% of meer bedraagt. In het noorden des lands zij in dit verband o.m. gewezen op de Friese Bouwstreek, zuidwest-Friesland en zuidwest- en zuidoost-Drenthe. In het westen en zuidwesten des lands is dit o.a. het geval in het westelijk deel van Westfriesland, het Westland en voor bepaalde delen van de Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden, zoals op Goeree en Overflakke, St. Philipsland, Tholen en Noord-Beveland. Voorts geldt het voor een aantal verspreid liggende gemeenten, waaronder Marken (94%, hoogste percentage) en Bunschoten (92%).

Gaat men omgekeerd de regionale spreiding na van de gemeenten met minder dan 50% ter plaatse geboren, dan blijken deze vnl. te liggen in West-Nederland. Deze categorie bestaat vnl. uit zgn. specifieke woongemeenten van allochtone forensen. Voor een deel liggen deze gemeenten gegroepeerd rond de grotere stedelijke centra, zoals Amsterdam, Haarlem, Leiden en 's-Gravenhage, voor een ander deel behoren zij tot de specifieke woongebieden van allochtone forensen in Noord- en Zuid-Kennemerland, het Gooi, de Utrechtse Heuvelrug en de zuidelijke Veluwezoom. Hoewel dit verschijnsel in het bijzonder dus kenmerkend is voor de hiervoor genoemde delen van de zgn. Randstad-Holland, doet het zich ook elders in ons land voor, zij het in meer beperkte mate. Voorbeelden hiervan vormen o.m. verschillende randgemeenten van de steden Groningen en Eindhoven.

Afzonderlijke aandacht zij nog gevestigd op de categorie van steden met 100 000 en meer inwoners. In tegenstelling tot hetgeen men wellicht zou verwachten, maken niet de allochtonen doch de autochtonen in elk van deze steden de absolute meerderheid van de bevolking uit. In Rotterdam en Tilburg bedraagt het aandeel van de autochtonen zelfs meer dan 70%. Daarmee vallen blijkens het cartogram beide steden in dezelfde percentageklasse als verschillende plattelandsgemeenten. Dit wijst er op, dat er geen direct verband bestaat tussen de urbanisatiegraad van een gemeente en de mate van autochtoniteit van de bevolking. Een nadere informatie dienaangaande verstrekt staat 4, waarin de variatie van het percentage ter plaatse geboren is aangegeven volgens de groepering van gemeenten naar urbanisatiegraad op 31 mei 1960.

Uit de hierin opgenomen cijfers komt o.m. de algemene tendentie naar voren, dat binnen de hoofdcategorie van steden (C1 t/m C5) het percentage ter plaatse geboren toe- in plaats van afneemt bij toenemende grootte van het inwonertal, en wel van 54% in de plattelandstadjes (C1) tot 63% in de grote steden (C5). Laatstgenoemd percentage komt vrijwel overeen met dat van de hoofdcategorie plattelandsgemeenten (A1 t/m A4).

Van de overige categorieën van gemeenten springen ook in deze staat de specifieke forensengemeenten (B3) naar voren met het laagste percentage ter plaatse geboren, t.w. 35%.

Voor de verklaring van de hier gesignaleerde regionale en categoriale differentiatie zal met verschillende, vaak uiteenlopende, factoren rekening dienen te worden gehouden. Behalve aan de reeds eerder genoemde factor leeftijdsopbouw dient in

Staat 4. Totale bevolking en in de huidige woongemeente geboren naar urbanisatiegraad (1960) van de huidige woongemeente

Urbanisatiegraad 31 mei 1960	Totale bevolking 31 mei 1960	Van wie in de huidige woongemeente geboren	
		absoluut	in %
Plattelandsgemeenten (A1 t/m A4)	2 496 215	1 554 145	62,3
Verstedelijkte plattelandsgemeenten (B1 + B2)	1 793 488	1 085 149	60,5
Specifieke forensengemeenten (B3)	812 808	287 855	35,4
Stedelijke gemeenten (C1 t/m C5)	6 352 264	3 765 958	59,3
waarvan:			
plattelandstadjes C1 (2 000 - < 10 000 inw. 1))..	241 742	129 366	53,5
kleine steden C2 (10 000 - < 30 000 inw. 1))..	759 491	410 146	54,0
middelgrote steden C3 (30 000 - < 50 000 inw. 1))..	503 314	278 101	55,3
idem C4 (50 000 - < 100 000 inw. 1))..	1 286 907	716 449	55,7
grote steden C5 (100 000 en meer inw. 1)).....	3 560 806	2 229 896	62,6
Nederland 2)	11 454 775	6 691 107	58,4

1) In stedelijke woonkern.

2) Exclusief de Zuidelijke IJsselmeerpolders en het Centrale bevolkingsregister.

dit verband o.m. ook te worden gedacht aan verschillen in de onderlinge verhouding van vestiging en vertrek en de samenstelling van de wegtrekkenden naar autochtonen en allochtonen. Bij een dergelijke analyse, welke buiten het bestek van deze publikatie valt, zijn niet alleen gemeenten met een verschillend percentage ter plaatse geboren interessant, doch evenzeer die, welke een overeenkomstig aandeel van het autochtone element vertonen, aangezien dit het resultaat kan zijn van een geheel verschillend mobiliteitsgedrag der bevolking. Daarbij zal niet alleen met de omvang en onderlinge verhouding van de vestiging- en vertrekcijfers rekening dienen te worden gehouden, doch ook met het forensisme of pendelverkeer als eventuele migratievervangende factor. Zo kan bijv. een hoog percentage ter plaatse geboren zowel duiden op een nog sterk gesloten karakter van de plaatselijke samenleving als op een eenzijdige afstoting van de bevolking, hetwelk een karakteristiek kenmerk vormt van de zgn. expulsielgemeenten.

Cartogram 2. Percentage van de sedert 1950 in de huidige woongemeente gevestigde personen onder de totale op 31 mei 1960 in iedere gemeente wonende bevolking

Dit cartogram vormt tot op zekere hoogte het pendant van het vorige. Dit spiegelbeeldeffect komt des te scherper naar voren, naarmate de tussen 1 januari 1950 en 31 mei 1960 in de huidige woongemeente gevestigde personen een groter aandeel uitmaakt van de totale op het tijdstip van de laatste volkstelling in de betrokken gemeente wonende bevolking.

Het meest in het ook vallen in dit verband die gemeenten, waar het aandeel van bedoelde vestigingsperiode meer dan 50% bedraagt. Hiertoe behoren in het algemeen de specifieke woongemeenten van allochtone forensen 7), welke reeds bij het vorige cartogram afzonderlijk ter sprake kwamen in verband met de betrekkelijk geringe percentages ter plaatse geboren.

Deels gaat het hierbij om eerst vrij recentelijk tot ontwikkeling gekomen allochtone forensengemeenten, zoals Poortugaal (met 63% sedert 1950 ter plaatse gevestigde personen onder de totale bevolking), Spijkenisse (53%), Loosdrecht (53%), Landsmeer (50%), Nieuwer-Amstel (48%), Heemskerk (48%), Voorschoten (41%), Bunnik (41%), Veldhoven (36%) en Waalre (32%); voor een ander deel behoren hiertoe ook een aantal gemeenten, waar deze ontwikkeling reeds vóór 1950 is begonnen, doch zich ook

7) Voor een nadere karakteristiek van deze gemeenten zij verwezen naar de publikatie: 13e Algemene volkstelling 31 mei 1960. Deel 11. Buiten de woongemeente werkenden. Vgl. ook de daarin opgenomen cartogrammen 1 t/m 4.

nadien heeft voortgezet, bijv. Haren (42%), Oegstgeest (42%), Blaricum (41%), Bloemendaal (41%) en Vught (36%).

Buiten de hiervoor genoemde categorie van allochtone forensengemeenten vallen ook enkele anderssoortige gemeenten op, waarvan het betrekkelijk hoge percentage niet is toe te schrijven aan de recente ontwikkeling van de woonfunctie. Als voorbeelden gelden: Delfzijl (recente expansie van de haven- en industriële activiteiten, mede als gevolg van het zgn. Soda-project), Westerbork (aanwezigheid van het tussen 1950 en 1960 geopende Ambonnezenkamp), de Noordoostpolder (uitgifte van het nieuw gewonnen cultuurland) en Den Helder (Marinebasis).

Omgekeerd komt het spiegelbeeldeffect ook tot uitdrukking op de zandgrondgebieden in het Oosten en Zuiden des lands, waar behoudens een beperkt aantal gemeenten, het aandeel van de sedert 1950 in de huidige woongemeente gevestigde personen als regel minder dan 25% bedraagt en in een groot aantal gemeenten zelfs minder dan 20%.

Ook voor een nadere interpretatie van dit cartogram kunnen de aan de lopende migratiestatistiek te ontleenen gegevens over de ontwikkeling van het migratieverkeer uit en naar elke gemeente nuttige diensten bewijzen, alsmede de bij de laatste volkstelling in gelichtdrukte vorm voor iedere gemeente beschikbaar gekomen gegevens over de vestigingsperiode van de woonforensen (tabel 19.1).

Cartogrammen 3 en 4. De buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" en "Brabanders" naar woongemeente op 31 mei 1960

Aan de hand van de in gelichtdrukte vorm voor iedere gemeente beschikbare tabel 6 is het mogelijk de spreiding naar huidige woongemeente aan te geven van het op het tijdstip van de laatste volkstelling buiten de respectievelijke geboorteprovincies woonachtige deel van de bevolking. De aan deze publikatie toegevoegde cartogrammen 3 en 4 laten als specimen het resultaat van de toepassing van deze methode zien met betrekking tot de buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" en "Brabanders". Hoewel hierbij in hoofdzaak sprake is van Friezen en Brabanders in eigenlijke zin, mag niet uit het oog worden verloren, dat onder deze, hier kortheids-halve gebezigde, benaming ook personen zijn begrepen, die niet als "rasechte" Friezen c.q. Brabanders zijn te beschouwen, bijv. wanneer zij stammen uit ouders, die destijds vanuit andere landsdelen naar Friesland c.q. Noord-Brabant zijn gemigreerd.

Op beide cartogrammen springt duidelijk de Randstad-Holland als belangrijkste concentratiegebied voor de buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" en "Brabanders" naar voren, zij het ook, dat - mede onder invloed van de factor afstand - voor de "Friezen" het accent ligt op de noordelijke vleugel van de Randstad en voor de "Brabanders" op de zuidelijke vleugel. Vermeldenswaard is in dit verband, dat het grootste aantal in Friesland geboren voorkomt in de gemeente Amsterdam (18 000), terwijl dit voor de Brabanders het geval is in Rotterdam (bijna 20 000).

Ook buiten de Randstad-Holland blijven concentraties van 1 000 en meer personen vnl. beperkt tot de stedelijke centra en industriegebieden, waarbij uiteraard ook hier onder invloed van de factor afstand duidelijke regionale accentverschillen tussen "Friezen" en "Brabanders" naar voren treden. Daarnaast worden de verschillen in spreidingspatroon van beide bevolkingsgroepen mede beheerst door de trek over relatief korte afstand naar de onmiddellijk aan elk van beide geboorteprovincies grenzende gebieden. Voor Friesland zij hierbij gewezen op het migratieverkeer naar het westelijk deel van de provincie Groningen (het zgn. Westerkwartier) en naar de gemeenten op de grens met Drenthe en Overijssel. Voor Noord-Brabant geldt dit met name voor de trek naar de aangrenzende delen van de provincies Limburg (in het bijzonder de Peel) en Gelderland (Rijk van Nijmegen, Land van Maas en Waal en de Bommelerwaard).

Het regionale spreidingspatroon brengt zowel voor "Friezen" als voor "Brabanders" ook bepaalde migratiebarrières aan het licht. Vanuit de geboorteprovincie Noord-Brabant zou men als zodanig de Gelderse IJssel kunnen aanmerken, aangezien ten noorden en oosten van deze rivier concentraties van 1 000 en meer personen ontbreken. Voor de Friezen vervult de Maas een zodanige functie. Ten zuiden hiervan treft men nl. 1 000 of meer in Friesland geboren personen alleen aan in de gemeente Eindhoven, terwijl verder slechts de Mijnstreek nog een niet onbelangrijk concentratiegebied van "Friezen" blijkt te vormen.

Staat 5. In Friesland resp. Noord-Brabant geboren, doch op 31 mei 1960 in een andere provincie wonende personen, naar urbanisatiegraad (1960) van de huidige woongemeente

Woonprovincie 31 mei 1960	Plattelands- gemeenten A1 t/m A4	Verstedelijkte plattelands- gemeenten B1 + B2	Specifieke forensen- gemeenten B3	Stedelijke gemeenten C1 t/m C5				Algemeen totaal A+B+C
				Totaal	waarvan in:			
					kleine steden C1 + C2	middelgrote steden C3 + C4	grote steden C5	
a. in Friesland geboren								
Groningen	6 759	1 345	800	9 362	1 301	-	8 061	18 266
Drenthe	4 242	1 647	-	3 020	3 020	-	-	8 909
Overijssel	3 628	1 340	-	10 540	2 209	5 000	3 331	15 508
Gelderland ..	2 082	3 054	1 453	9 212	3 151	2 589	3 472	15 781
Utrecht	508	742	3 758	5 864	234	1 553	4 077	10 872
Noord-Holland	6 254	2 774	5 635	33 623	2 340	9 732	21 551	48 286
Zuid-Holland	1 983	1 503	2 856	20 742	1 322	4 013	15 407	27 084
Zeeland	384	45	60	632	632	-	-	1 121
Noord-Brabant	419	715	381	3 234	257	654	2 323	4 749
Limburg	135	769	23	3 079	1 053	2 026	-	4 006
Noordoostelijke Polder	4 186	-	-	-	-	-	-	4 186
Nederland 1) abs. ..	30 671	13 914	14 966	99 308	15 519	25 567	58 222	158 859
in % ..	19,3	8,8	9,4	62,5	9,8	16,1	36,6	100
b. in Noord-Brabant geboren								
Groningen	265	189	89	1 147	202	-	945	1 690
Friesland	386	227	-	614	198	416	-	1 227
Drenthe	381	299	-	323	323	-	-	1 003
Overijssel	685	536	-	3 344	380	2 061	903	4 565
Gelderland	5 421	4 047	1 411	15 556	2 953	1 383	11 220	26 433
Utrecht	605	695	3 446	8 169	380	1 509	6 280	12 915
Noord-Holland	1 316	1 887	4 161	24 200	670	5 682	17 848	31 564
Zuid-Holland	3 660	3 092	4 761	48 830	3 959	10 256	34 615	60 343
Zeeland	2 567	409	188	3 128	3 128	-	-	6 292
Limburg	3 363	8 665	300	18 206	5 621	12 585	-	30 534
Noordoostelijke Polder	1 527	-	-	-	-	-	-	1 527
Nederland 1) abs. ..	20 207	20 046	14 356	123 517	17 814	33 892	71 811	178 126
in % ..	11,4	11,3	8,0	69,3	10,0	19,0	40,3	100

1) Inclusief de Zuidelijke IJsselmeerpolders.

In aansluiting op beide cartogrammen biedt staat 5 nog een samenvattend overzicht van de huidige woongemeenten van de buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" en "Brabanders" naar urbanisatiegraad dezer gemeenten volgens de indeling op 31 mei 1960.

Blijkens deze cijfers waren van 159 000 buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" bijna 100 000 (63%) in kleinere, middelgrote en grote steden (C1 t/m C5-gemeenten) gevestigd. Hiervan omvatte de categorie grote steden (C5-gemeenten met méér dan 100 000 inwoners) alleen reeds 58 000 personen of 37% van het totaal. Daarentegen bedroeg het aandeel van de plattelandsgemeenten (A1 t/m A4) met 31 000 buiten hun geboorteprovincie wonende "Friezen" (w.o. 1 100 in de Wieringermeer en 4 200 in de Noordoostpolder) nog geen 20%.

Voor de buiten hun geboorteprovincie wonende "Brabanders" (in totaal 178 000) was de concentratie in de categorie steden (C1 t/m C5) nog groter, t.w. 124 000 of 69%, waarvan in de grote steden apart 72 000 of 40%. Omgekeerd hadden zich van deze "Brabanders" slechts 20 000 (11% van het totaal) in plattelandsgemeenten gevestigd.

De eveneens in deze staat opgenomen cijfers per provincie tonen nog aan, dat de trek naar de grote steden zich in overwegende mate heeft gericht naar West-Nederland (Noord- en Zuid-Holland), terwijl die naar de categorie van plattelandsgemeenten in hoofdzaak is beperkt gebleven tot de aan de geboorteprovincie grenzende gewesten. Voor de "Friezen" dient hieraan ook de provincie Noord-Holland te worden toegevoegd in verband met de niet onbelangrijke trek naar de Wieringermeer en de zgn. Kop van Noord-Holland.

Met nadruk zij er nogmaals op gewezen, dat de hiervoor vermelde en op beide cartogrammen uitgebeelde aantallen niet betrekking hebben op de totale in de achtervolgende jaren plaats gehad hebbende trek uit de geboorteprovincies Friesland en Noord-Brabant, doch slechts op personen, die op het moment van de telling nog in de desbetreffende gemeente woonachtig waren en afgezien van het feit of van een rechtstreekse dan wel van een étappe- of trapsgewijze migratie naar de huidige woongemeente sprake is geweest.

Summary

Similarly to previous censuses, information was collected at the 15th General Census of 31st May 1960 on the place of birth of the total resident population of each municipality (i.e. the smallest territorial administrative unit in the Netherlands). Moreover, on this occasion a question was included for the first time regarding the year of taking up residence in the present municipality.

No question was included this time regarding the municipality of residence at a date prior to the census, in contrast to the previous census of 31st May 1947 when, in addition to the municipality of birth, the municipality of residence in August 1939 was asked for. Such a question is of special importance when no current statistics on migration are available, as a question of this nature provides the only means of obtaining an insight into inter-regional migratory movements during a recent period of the same length for all individuals. For the Netherlands a direct approach is possible on the basis of the annual figures, available since 1948 for all municipalities, regarding the total extent and the direction of internal migration (based on figures obtained from continuous population registration).

The main Census results are included in the Table to this publication. The first part of this table (columns 2-14) divides the resident population of each municipality according to place of birth, while the second part (columns 15-27) gives a subdivision according to period of taking up residence in the present municipality. The translation of the headings of the columns included at the end of this summary gives a further specification of the contents of this table. These data are derived from the more detailed figures, which are available in phototyped form. For the models of these tables, see Annexes 1-4 1).

As the figures included in this publication reflect only the ultimate result of migration, no conclusions must be drawn from them regarding the total size of the in- and out-migration to and from each municipality. The annual migration statistics are necessary for this. Nor do the figures for those born elsewhere included in the table give any indication whether the persons concerned migrated to the present municipality of residence direct or by stages.

As data regarding place of birth and period of taking up residence in the present municipality are primarily of local importance, the Introduction pays special attention to the main municipal results.

In this connection, cartograph 1 shows the municipal differences as concerns the relative importance of the locally born (the autochthonous element) in the total resident population, while cartograph 2 shows the regional differences as concerns the percentage of persons who took up residence in the present municipality during the period 1950 up to and including May 31st 1960.

Cartographs 3 and 4 show the present places of residence of persons born in the provinces of Friesland and Noord-Brabant respectively but living elsewhere in the Netherlands at the date of the Census.

Besides these regional data, the text-tables 1-4 comprise some general results. They show (inter alia) that on May 31st 1960 58% of the total population were living in their municipality of birth (see text-table 1), while 21% had taken up residence in the present municipality during the period 1950 up to and including May 31st 1960 (see text-table 2). It is striking (see text-table 4), that the percentage of locally born in large towns with over 100,000 inhabitants is nearly as high as in rural municipalities.

1) It should be noted that the phototyped tables 6 and 7 are available for each municipality, whereas tables 6A and 6B are only available for so-called "Schakelgebieden". These regional units may consist of a separate municipality (nearly all municipalities with over 20,000 inhabitants), or groups of municipalities (in general municipalities with less than 20,000 inhabitants).

Translation of column headings in the table

Column

1. Municipality of residence on May 31st 1960
2. Total resident population
- 3 to 14 a) Place of birth
3. Total number of persons born in the present municipality of residence
4. Ibidem as a percentage of column 2
5. Number of persons of 14 years of age and older born in the present municipality of residence
6. Ibidem as a percentage of total population of 14 years of age and older
7. Number of persons born in another municipality in the present province of residence
8. Ibidem as a percentage of column 2
9. Number of persons born in neighbouring provinces
10. Ibidem as a percentage of column 2
11. Number of persons born in one of the other provinces
12. Ibidem as a percentage of column 2
13. Number of persons born abroad
14. Ibidem as a percentage of column 2
- 15 to 26 b) Period of taking up residence in the present municipality
15. Number of persons who have always lived in the present municipality of residence
16. Ibidem as a percentage of column 2
17. Number of persons taking up residence before 1945
18. Ibidem as a percentage of column 2
19. Number of persons taking up residence in the period 1945 up to May 31st 1960
20. Ibidem as a percentage of column 2
21. Number of persons taking up residence in the period 1945-1949
22. Ibidem as a percentage of column 2
23. Number of persons taking up residence in the period 1950-1954
24. Ibidem as a percentage of column 2
25. Number of persons taking up residence in the period 1955-May 31st 1960
26. Ibidem as a percentage of column 2

Tabel 6. Bevolking naar geboorteprovincie, geslacht en leeftijd

Table with columns for age groups and provinces (Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noordholland, Zuidholland) and rows for age groups from 0-4 to 75+ and a total row.

Table with columns for regions (Zeeland, Noord-brabant, Limburg, N.O.P. en Z.I.J.P., Buitenland en onbekend, Totale bevolking, w.o. geboren in de huidige woongemeente) and rows for age groups from 0-4 to 75+ and a total row.

Bijlage 2. Model gelichtdrukte tabel 7

Tabel 7. Bevolking naar periode van vestiging op het huidige grondgebied van de gemeente, geslacht en leeftijd

Large table with columns for age groups, years of settlement (1909 and earlier, 1910-1919, 1920-1929, 1930-1939, 1940-1944, 1945-1949, 1950-1954, 1955 and later), and total population. It is organized into sections for 'Aitijd in huidige woongemeente' and 'Gevestigd in de gemeente in de periode'.

Bijlage 3. Model gelichtdrukte tabel 6A

Centraal Bureau voor de Statistiek, afdeling Algemene tellingen en bevolkingsstatistiek

13 • ALGEMENE VOLKSTELLING, 31 MEI 1960

Tabel 6A. Bevolking naar urbanisatiegraad 1) van de geboortegemeente, geslacht en leeftijd

Leeftijdsgroep	In huidige woongemeente		In een platseeds-landsgem.		In een andere gemeente in Nederland, w.		In een platseeds-landsgem.		In een andere gemeente in Nederland, w.		In een platseeds-landsgem.		In een andere gemeente in Nederland, w.	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Totaal	2.803.177	2.808.023	2.657.197	2.657.197	3.055.527	3.055.527	1.187.212	1.187.212	1.396.929	1.396.929	2.519.881	2.519.881	522.222	522.222
75+	608.4	570	1.497	1.497	3.055.527	3.055.527	1.187.212	1.187.212	1.396.929	1.396.929	2.519.881	2.519.881	522.222	522.222
70-74	679.1	648	1.344	1.344	1.497	1.497	3.055.527	3.055.527	1.187.212	1.187.212	1.396.929	1.396.929	2.519.881	2.519.881
65-69	924.7	885	1.722	1.722	1.344	1.344	1.497	1.497	3.055.527	3.055.527	1.187.212	1.187.212	1.396.929	1.396.929
60-64	1.226.2	1.223	2.045	2.045	1.722	1.722	1.344	1.344	1.497	1.497	3.055.527	3.055.527	1.187.212	1.187.212
55-59	1.456.6	1.428	1.986	1.986	2.045	2.045	1.722	1.722	1.344	1.344	1.497	1.497	3.055.527	3.055.527
50-54	1.553.1	1.532	1.979	1.979	1.456.6	1.456.6	1.428	1.428	1.986	1.986	2.045	2.045	1.722	1.722
45-49	1.626.8	1.644	2.191	2.191	1.553.1	1.553.1	1.532	1.532	1.979	1.979	1.456.6	1.456.6	1.428	1.428
40-44	1.640.1	1.651	2.344	2.344	1.626.8	1.626.8	1.644	1.644	2.191	2.191	1.553.1	1.553.1	1.532	1.532
35-39	1.723.3	1.807.5	2.749	2.749	1.640.1	1.640.1	1.651	1.651	2.344	2.344	1.626.8	1.626.8	1.644	1.644
30-34	1.724.7	1.808.5	2.783	2.783	1.723.3	1.807.5	2.749	2.749	2.749	2.749	2.749	2.749	2.749	2.749
25-29	1.789.1	1.808.5	1.960	1.960	1.724.7	1.808.5	2.783	2.783	2.783	2.783	2.783	2.783	2.783	2.783
20-24	1.967.7	1.801	1.771	1.771	1.789.1	1.808.5	1.960	1.960	1.960	1.960	1.960	1.960	1.960	1.960
15-19	2.233.5	2.276.4	1.131	1.131	1.967.7	1.801	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771
10-14	3.271.9	3.200.5	816	816	2.233.5	2.276.4	1.131	1.131	1.131	1.131	1.131	1.131	1.131	1.131
5-9	2.837.3	2.714	629	629	3.271.9	3.200.5	816	816	816	816	816	816	816	816
0-4	3.301.2	3.256	293	293	2.837.3	2.714	629	629	629	629	629	629	629	629

R.257-1-61

1) Op basis uitkomsten Volksstelling 1947.

Bijlage 4. Model gelichtdrukte tabel 6B

Centraal Bureau voor de Statistiek, afdeling Algemene tellingen en bevolkingsstatistiek

13 • ALGEMENE VOLKSTELLING, 31 MEI 1960

Tabel 6B. Bevolking naar geboorteland, geslacht en leeftijd

Leeftijdsgroep	Nederland		Nieuw Guinea, Suriname en Ned. Antillen		Indonesië		West-Duitsland (Hondsrepubliek 1)		Groot-Brittannië en Nrd. Ierland		België		Frankrijk	
	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.	M.	V.
Totaal	4.002.45	4.735.3	1.586	1.226	904.8	1.049.5	346.2	875.2	632	1.427	783	1.427	219	527
75+	1.161.1	1.053.4	16	24	62	135	101	230	12	24	29	82	9	19
70-74	1.191.9	1.383.1	16	16	70	163	87	236	1	15	27	64	3	15
65-69	1.642.1	1.892.5	22	33	130	249	146	324	9	34	48	117	4	11
60-64	2.026.2	2.261.1	73	55	246	367	224	491	9	31	53	142	8	34
55-59	2.270.1	2.461.4	77	67	368	550	316	570	24	33	88	151	12	34
50-54	2.422.7	2.622.8	78	78	414	608	354	603	16	42	67	147	8	34
45-49	2.532.5	2.716.9	64	55	521	716	598	1.080	15	49	103	176	12	42
40-44	2.561.0	2.737.0	82	45	665	805	239	539	25	68	28	63	5	28
35-39	2.844.9	3.028.0	140	57	916	1.034	217	548	35	83	60	116	22	80
30-34	2.677.9	2.764.0	194	107	1.075	1.127	183	378	21	44	79	138	15	75
25-29	2.629.9	2.628.3	336	145	1.171	1.325	135	223	19	51	61	93	23	43
20-24	2.663.8	2.755.5	455	171	1.099	1.293	118	202	12	33	56	67	17	36
15-19	2.996.0	2.910.7	81	96	733	694	250	216	37	40	22	17	24	25
10-14	3.746.2	3.633.6	42	61	741	709	222	213	22	46	23	27	27	27
5-9	3.194.2	3.083.9	81	80	625	529	36	42	26	31	22	17	17	16
0-4	3.610.0	3.493.1	35	36	1.064	1.094	26	33	13	8	17	10	13	8

1) Voor zover bekend.
2) W.o. Oost-Duitsland (Duitse Volksrepubliek) voor zover bekend.

Tabel (vervolg)

Table with columns: Woongemeente 31 mei 1960, Totale bevolking 31 mei 1960, a. van wie geboren (in huidige woongemeente, in andere gemeente, in aangrenzende provincies, in één der overige provincies), and rows for various municipalities like Utrecht, Noord-Holland, etc.

Table with columns: b. van wie in huidige woongemeente (in het buitenland, altijd gewoond hebbend, gevestigd in de periode: vóór 1945, 1945 of later, van wie gevestigd in: 1945-1949, 1950-1954, 1955-31 mei 1960), and rows for various municipalities like Utrecht, Noord-Holland, etc.

Tabel (slot)

Woongemeente 31 mei 1960	Totale bevolking 31 mei 1960	a. van wie geboren									
		in huidige woongemeente				in andere gemeente in huidige woonprovincie		in aangren- zende provincies		in één der overige provincies	
		totaal		14 j. en ouder							
		abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
LIMBURG (vervolg)											
Urmond	3 709	1 974	53,2	1 255	49,4	1 316	35,5	121	3,3	149	4,0
Vaals	9 694	4 900	50,5	3 405	47,6	2 498	25,8	235	2,4	352	3,7
Valkenburg-Houthem	12 007	6 100	50,8	3 498	41,6	4 298	35,8	396	3,3	584	4,9
Venlo	54 746	32 738	59,8	17 747	48,2	11 189	20,4	4 146	7,6	3 621	6,6
Venraij	21 137	13 539	64,0	7 221	51,5	3 235	15,3	2 595	12,3	995	4,7
Vlodrop	1 964	1 042	53,1	643	49,7	478	24,3	39	2,0	42	2,1
Voerendaal	6 433	3 430	53,3	1 981	46,5	2 418	37,6	168	2,6	130	2,0
Wanssum	1 392	1 038	74,6	570	66,7	290	20,8	50	3,6	3	0,2
Weert	28 353	19 176	67,6	11 019	59,3	4 044	14,3	2 479	8,7	1 471	5,2
Wessem	1 791	1 091	60,9	644	54,0	481	26,8	102	5,7	53	3,0
Wittem	6 000	3 884	64,7	2 474	59,8	1 694	28,3	73	1,2	115	1,9
Wijlre	2 878	1 668	57,9	970	50,3	1 088	37,8	26	0,9	42	1,5
Wijnandsrade	939	498	53,0	326	49,8	397	42,3	11	1,2	16	1,7
Groningen	475 462	251 946	53,0	159 670	45,7	144 854	30,5	40 339	8,5	28 522	6,0
Friesland	478 931	277 216	57,9	170 353	50,1	147 954	30,9	25 534	5,3	20 659	4,3
Drenthe	312 176	187 596	60,1	112 886	51,9	57 789	18,5	45 097	14,4	15 847	5,1
Overijssel	775 759	488 114	62,9	297 308	54,8	131 907	17,0	72 991	9,4	57 546	7,4
Gelderland	1 274 042	768 563	60,3	460 789	51,7	219 556	17,2	100 807	7,9	140 653	11,1
Utrecht	680 678	347 208	51,0	200 169	41,4	92 325	13,6	151 507	22,3	62 122	9,1
Noord-Holland	2 057 322	1 136 185	55,2	708 861	47,0	404 908	19,7	181 165	8,8	243 486	11,8
Zuid-Holland	2 706 810	1 614 620	59,6	1 025 641	52,3	562 217	20,8	240 171	8,9	166 464	6,1
Zeeland	283 465	156 627	55,3	101 442	48,8	88 540	31,2	16 248	5,7	12 761	4,5
Noord-Brabant	1 495 559	943 682	63,1	554 674	54,9	329 274	22,0	119 807	8,0	58 467	3,9
Limburg	886 026	511 557	57,7	294 647	48,9	219 775	24,8	45 565	5,2	49 957	5,6
Noordoostelijke Polder	28 545	6 891	24,1	66	0,4	3	0,0	7 981	28,0	13 481	47,2
Zuidelijke IJsselmeer- polders	863	15	1,7	1	0,2	151	17,5	245	28,4	438	50,8
Centrale bevolkingsre- gister	6 326										
Nederland	11 461 964	6 690 220	58,5	4 086 507	50,2	2 399 251	20,9	1 047 457	9,1	870 403	7,6

b. van wie in huidige woongemeente													
in het buitenland		altijd gewoond hebbend		gevestigd in de periode									
				vóór 1945		1945 of later		van wie gevestigd in					
								1954-1949		1950-1954		1955-31 mei 1960	
abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %	abs.	in %
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
149	4,0	2 079	56,1	375	10,1	1 255	33,8	143	3,9	176	4,7	936	25,2
1 709	17,6	5 645	58,2	1 659	17,1	2 390	24,7	548	5,7	473	4,9	1 369	14,1
629	5,2	6 453	33,8	2 257	18,8	3 297	27,4	555	4,6	854	7,1	1 888	15,7
3 052	5,6	33 581	61,3	8 295	15,1	12 870	23,6	2 350	4,3	3 589	6,6	6 931	12,7
773	3,7	13 160	62,3	2 789	13,2	5 188	24,5	985	4,7	1 109	5,2	3 094	14,6
363	18,5	1 108	56,4	163	8,3	693	35,3	96	4,9	95	4,8	502	25,6
287	4,5	3 844	59,7	1 035	16,1	1 554	24,2	196	3,0	576	9,0	782	12,2
11	0,8	1 067	76,6	139	10,0	186	13,4	40	2,9	46	3,3	100	7,2
1 185	4,2	18 620	65,7	2 657	9,4	7 078	24,9	1 080	3,8	1 702	6,0	4 296	15,1
64	3,6	1 083	60,5	171	9,5	537	30,0	98	5,5	100	5,6	339	18,9
234	3,9	4 154	69,2	799	13,3	1 047	17,5	176	2,9	363	6,1	508	8,5
54	1,9	1 751	60,8	483	16,8	644	22,4	132	4,6	207	7,2	305	10,6
17	1,8	536	57,0	138	14,7	265	28,3	28	3,0	68	7,3	169	18,0
9 801	2,0	247 306	52,0	94 244	19,8	133 912	28,2	26 959	5,7	33 014	6,9	73 939	15,6
7 568	1,6	267 740	55,9	84 557	17,7	126 634	26,4	25 651	5,3	31 244	6,5	69 739	14,6
5 847	1,9	183 752	58,9	48 561	15,5	79 863	25,6	14 401	4,6	20 904	6,7	44 558	14,3
25 201	3,3	482 362	62,2	114 011	14,7	179 386	23,1	31 158	4,0	47 956	6,2	100 272	12,9
44 463	3,5	759 658	59,6	178 282	14,0	336 102	26,4	59 969	4,7	87 148	6,9	188 985	14,8
27 518	4,0	340 484	50,0	114 543	16,8	225 651	33,2	38 475	5,7	59 574	8,8	127 602	18,7
91 578	4,5	1 105 979	53,8	372 902	18,1	578 441	28,1	126 695	6,2	152 966	7,4	298 780	14,5
123 338	4,6	1 576 943	58,3	445 592	16,5	684 275	25,2	141 724	5,2	176 033	6,5	366 518	13,5
9 289	3,3	154 733	54,6	47 851	16,9	80 881	28,5	17 923	6,3	21 914	7,7	41 044	14,5
44 329	3,0	924 124	61,8	209 207	14,0	362 228	24,2	62 671	4,2	95 222	6,4	204 335	13,6
59 172	6,7	521 015	58,8	129 721	14,6	235 290	26,6	41 317	4,7	64 205	7,2	129 768	14,7
189	0,7	7 462	26,1	346	1,2	20 737	72,7	2 251	7,9	7 811	27,4	10 675	37,4
14	1,6	98	11,4	6	0,7	759	87,9	28	3,2	93	10,8	638	73,9
		2 328	36,8	1 341	21,2	2 657	42,0	788	12,5	435	6,8	1 434	22,7
448 307	3,9	6 573 984	57,4	1 841 164	16,0	3 046 816	26,6	590 010	5,1	798 519	7,0	1 658 287	14,5